

Roald Amundsen.

Geografisk Tidsskrift, Bind 31 (1928)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0031-PDF/gto_0031_68458.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=68458>

pdf genereret den : 22/5-2008

Roald Amundsen.

Den 18. Juni d. A., 25 Aar efter Gjøas Afsejling fra Kristiania-Fjorden paa den lykkelige Rejse gennem N. V.-Passagen, gik Roald Amundsen op fra Tromsø i Nordnorge med den franske Flyvebaad „Latham“. Øjemedet var at bringe Undsætning til den adspalttede og nødstedte Italia-Expedition; Rejsens foreløbige Maal: Kingsbay paa Svalbard.

Flyvebaaden kom godt paa Vingerne trods sin tunge Last og Vægten af de seks Mand, der var ombord. Den stod Fjorden ud i den stille Morgen. Motorlarmen drønedede fra Fjordside til Fjordside mellem Fjeldene, men blev svagere og svagere og tav tilsidst.

Dette blev Roald Amundsens sidste Rejse. Snart meldte Telegraf og Radio, at Flyvebaaden ikke var naaet frem til den ventede Tid. Man gav Respit 1 Time, flere Timer. Men da Timerne var blevet til et Døgn, vidste man, at noget galt maatte være hændet. Døgnet blev

til Uger, Juli og August gik til Ende. Man søgte Forklaringer, man sendte Expeditioner ud. Alt uden Resultat.

Da, den 3. September, meldtes det ud over Verden:

Dampskibet „Brodd“ af Harejde har Kl. 7,45 Fredag Eftermiddag fundet en Flyvebaadsflotteur 10 Sømil nord til vest af Torsvaag Fyr og indbragt den til Tromsø. Flotteuren tilhører sikkert en Flyvebaad af „Latham“-Typen.

Saaledes var det, som om selve Havet, der havde taget sin dristige Søn til sig, sendte os sin tavse Meddelelse om, at Roald Amundsens sidste Rejse var til Ende, den store Polarforskers Saga ude.

4 Gange havde han ført sit Fædrelands Flag frem til stolte videnskabelige Sejre, og selv betragtede han sin Gerning som aktiv Forsker afsluttet. Nu kaldtes der paa ham til Hjælp for nødstedte Folk. „Naar kan De være klar til at rejse?“ spørger man. „Right away,“ svarer Amundsen, „lige med det samme!“ Faa Dage efter strøg „Latham“ nordefter under Himlen — og forsvandt.

Det er saa ligetil at pege paa den alvorlige, skønne Harmoni mellem hans Liv og hans Død. Men hvis man vil sige, at saaledes var det bedst, *fordi* der nu kun ventede ham et daadløst Liv, saa skal det fra den geografiske Videnskabs Side klart og tydeligt udtales, at dette kun er en grumme ringe Trøst for det Tab, der er lidt. En grumme ringe Trøst, fordi den er falsk. Naar Tiden falder lidt til Ro i sin Flyverbegejstring, naar man fra Alverdens Flyverexpeditioner faar siet det fra, der er Reklame, og beholder det tilbage, der er af virkelig videnskabelig Værdi for Geografien, saa vil det vise sig, at skal man naa til Bunds i de Problemer, som Polarzonerne stadig gemmer, saa kan man ikke undvære Manden med Skibet og Slæden, eller det møjssommelige Arbejde med at samle Iagttagelser fra Time til Time under flereaarige Overvintringer.

Naar den Tid vender tilbage, da vilde Amundsen som Vejleder, Planlægger og Raadgiver kunne have ydet den geografiske Forskning Tjenester som ingen anden, Tjenester, som ikke vilde staa meget tilbage for, hvad han som aktiv Forsker har givet Videnskaben.

Det, der først og fremmest karakteriserede Amundsen, var hans ubøjelige Energi. Alle de Opgaver, som han tog fat paa, førte han igennem til Løsning. „Alle de Opgaver!“ Mon Hemmeligheden ikke netop var den, at hans Liv i Virkeligheden kun rummede en eneste Opgave: Polarforskning. Han legede Polarforskning, da han som Barn strævede paa sit første Par Ski over Gaardspladsen i Barnedomshjemmet. Han drømte Polarforskning, da han sammen med Broderen Leon udførte sin første Ungdoms Sportsbedrifter i Jotunheimen. Han uddannede sig til Polarforskning „foran for Stormasten“ ved Tje-

neste som almindelig Matros ombord i norske Fangstskuder, der stank af Blod og Tran. Og da han havde vundet sine Sølvsporer paa den belgiske Sydpolsexpedition under Gerlache — den første, der overvintrede i Antarktika — stod han fuldt rustet til selv at føre an.

Ved sin Livsgerning satte han først Kronen paa det Værk, som paabegyndtes i Søfartens ældste Tider, idet han forstod at fuldkomngøre de Methoder, der tidligere havde været anvendt. Saa traadte han midt ind i den nyeste Tid som Pioner og brugte Flyvningen til at gennemføre endnu en Stordaad, Rejsen over Nordpolen, tværs over Polarbassinet.

Det var ikke blot under selve Arbejdet i Marken, at Amundsen havde Brug for sin Energi. Til videnskabelig Forskning kræves der — ligesom til Krigsførelse — tre Ting: Penge, Penge, Penge. Ganske vist havde Polarforskningen netop sin Guldalder i Norge. De to resultatrige Fram-Expeditioner under Nansens og Sverdrups Ledelse var netop afsluttede. Men det havde været nødvendigt for Norge at yde en stor pekuniær Indsats for at gennemføre saa kostbare Foretagender. Der havde været stillet store Krav baade til den offentlige og den private Offervillighed. I denne Forbindelse maa man ikke undlade at nævne Mænd som Konsul Axel Heiberg og Brødrene Ringness. Derfor var det vanskeligt nu paany at rejse de fornødne Midler. Amundsen satte uden at tøve sine egne Midler ind. Men for at skaffe Resten maatte han gøre et brydsomt Arbejde, der sikkert ofte gik den unge, ærekære Mand paa Nerverne, naar han maatte forhandle med Folk, der var rigere paa Penge end paa Forstaaelse af og Respekt for den Videnskab, der ikke straks kan omsættes i klingende Mønt.

Trods al sin Berømmelse, trods al den Ære han gjorde Norges Navn, maatte han hver Gang, for hvert nyt Foretagende, gennem den samme Skærsild, og det trods det, at han aldrig forbeholdt sig noget selv. Han gav Norge sit Liv og al sin Ejendom.

Man fortæller ikke dette Tidsskrifts Læsere noget nyt, naar man siger, at han naaede sine store Maal, fordi han altid forstod at finde en Vej, hvor alle hans mange — og mange udmærkede — Forgængere mente at være løbet mod en Mur. Det viste sig i stort som i smaat, og ikke mindst fra Sydpolsexpeditionen kan man hente Beviser derpaa. Der skal fremdrages et Par Eksempler:

Man var naaet til at forstaa — selv i England —, hvilken Hjælp Eskimohunden betyder. Men man tvivlede paa, at man kunde føre dette tykpelkede Polardyr helskindet gennem Troperne ned til Sydpolarlandet. Amundsen løste Problemet ved at lægge Tremmeværk paa Dækket, saa at man kunde spule under Hundene naar somhelst og derved skaffe tilstrækkelig Kølighed. Han opnaaede paa den

Maade at komme til sit Vinterkvarter med flere Hunde, end han havde, da han rejste hjemmefra.

Endnu mere mindende om Columbus' Æg var den Maade, hvorpaa han sikrede sig at genfinde sine Depoter. Paa Indlandsisen, in casu ovenpaa den store Isbarrière, er der ikke andet Materiale ved Haanden at bygge Mærker af end Sne. Selv om man deraf bygger den størst mulige Varde, den mest velformede Pyramide, saa vil inden længe Sol og Vind omforme den og faa den til at synke sammen, saa at den kommer til at ligne en hvilken som helst Hob tilfældig sammenføjet Sne, hvis udviskede Konturer paa faa Hundrede Meters Afstand smelter ganske sammen med den store, hvide Flade. Den mindste Afvigelse i Kursen, naar man er for hjemgaaende, vil medføre, at man træffer ved Siden af og maa anvende mange kostbare Dage med at finde Depotet. Hvis man da overhovedet finder det, og det ikke gaar, som det gik Scott!

Amundsen løste Problemet paa den Maade, at han afstak en Linie tværs paa Kursen, et Par Kilometer paa hver Side af Depotet, og afmærkede denne Linie med Flag paa Bambusstænger, stukket ned i Sneen med et Par Hundrede Meters Mellemlig. En saa lang Linie var han sikker paa ikke at kunne køre uden om, og Flagdugens Farve vilde saa vise ham, i hvilken Retning han skulde søge Depotet.

Saadanne Paafund hjalp ham naturligvis. Men det, der skaffede ham Sejren, var alligevel ikke alene hans praktiske Sans. Det var Valget af Vinterkvarter, der gav ham den store Overlegenhed over den samtidige britiske Expedition, og dette Valg skyldtes ingen Tilfældighed, men et paa Studium baseret grundigt Kendskab til Forholdene. Den Chance, han udnyttede, havde en Mand som Shackleton skimtet, men ikke fuldt forstaaet, saa at han i sidste Øjeblik blev bange for at gribe den.

Amundsen havde bemærket, at Ross i sin Beskrivelse af den store Isbarrière omtaler en Bugt i denne. Alle senere Expeditioner omtaler den samme Bugt, og Amundsen sluttede deraf, at naar den havde holdt sig uforandret paa samme Sted i mere end 70 Aar, saa maatte det være, fordi Isen her laa paa fast Land og ikke flød paa Havet som langs den øvrige Del af Bræranden. Amundsen valgte derfor dette Sted til Vinterkvarter. Han opnaaede derved at faa skudt sin Basis længere mod Syd end Englænderne, der overvintrede i Mc. Murdo Sound, og endvidere, at hans Rute helt ned til 85° Syd kom til at ligge over bedre Is end den, Englænderne fik med at gøre i det stærkt kløftede og spaltede Terræn langs Foden af de vestlige Randbjærge, hvor til og med Stormene var voldsommere og hyppigere end længere ude paa Barrièrens jævne Overflade.

Takket være denne gennemgribende Forstaaelse af Opgaven naade Amundsen Maalet før Scott, og det uden Uheld, Nød eller Lidelse.

Polarforskningens Historie er rig paa store Navne, men mellem de mange Helte havde Amundsen valgt sig til Forbillede en af de mindst kendte, den brittiske Søofficer, Captain Collinson. Denne Mand var Chef for en af de mange Efterforskningsexpeditioner efter Franklin i forrige Aarhundrede. Han fandt ikke Franklins Spor, men han hjembragte store geografiske Resultater. Han gik ind fra Beringsstrædet øst paa helt forbi Banks Land og vendte tilbage med Skib og Mandskab i lige god Behold. Men hans Ry druknede fuldstændigt i den Glans, der stod omkring Mc. Clure, der var gaaet ind i Ishavet samtidig med ham. Mc. Clure maatte ganske vist lade sit Skib i Stikken, og han selv og hans Mandskab undgik kun at dele Skæbne med Franklin, fordi de blev bjærgede af en anden Expedition, der var kommet øst fra. Men dette glemtes i Jublen over, at han trods alt dog var den første, der havde passeret N. V.-Passagen, medens Collinson blev skubbet til Side.

Paa Titelbladet til den Bog, der beskrev Collinsons Rejse, og som en Broder udgav efter hans Død, stod der dette Citat:

.....It's not in humans to command success.
We'll do more, Sempronius, we'll deserve it.

Disse Linier havde Amundsen skrevet sig i Sinde. Derfor blev hans Livsværk saa lødigt og hans Død saa smuk. Derfor blev han ikke blot Norges store Søn, men han blev en Fører i Menneskeslægtens lange Karavane.

Det kongelige danske geografiske Selskab, der med Stolthed talte ham imellem sine Æresmedlemmer, sænker sit Flag!

Godfred Hansen.
